

1. Weltanschauung-ul (Post)Modern

Profesor: Constantin Aslam

Asistent: Cornel-Florin Moraru

@UNArte din București, 2017

Ilustrație: Paul Rubens, *Cei patru filosofi*

Ce este modernitatea?

- Cuvântul „modernitate” are înțelesuri multiple:
 - O epocă istorică care, în înțeles filosofic, începe odată cu filosoful francez René Descartes (1596-1650) și se termină cu Friedrich Nietzsche (
 - Un mod de a fi al omului în lume care privilegiază rațiunea, știința matematizată și tehnologia.
 - O formă de conștiință specific europeană care gândește totul prin prisma *subiectului gânditor* și a *individualității ireductibile a acestuia*.

Modernitatea este caracterizată în mod esențial de o raportare *transcendentală* la realitate, pornind de la ideea că realitatea, așa cum o experimentăm, este un construct al minții noastre

Apariția modernității

- Privită retrospectiv, modernitatea poate fi văzută ca o rezolvare radicală a dilemelor omului Renașterii, care era scindat între „Cer” și „Pământ”.

La această dilemă existențială, omul Modernității a ales „Pământul”, alegere care are următoarele urmări importante:

- A. Fericirea omului modern este un strict terestră și este desemnată prin cuvântul „plăcere”
 - B. Accentul cade pe *individualitatea* omului, nu pe apartenența la un anumit grup social sau religie
 - C. Se face distincția netă dintre „spațiul public” (organizat pe principii laice) și „spațiul privat” (organizat pe principiul unor libertăți individuale inalienabile).
-

Caracteristicile principale ale modernității

➤ Gândirea modernă se caracterizează prin trei problematici principale:

1. Problematica timpului și ontologia timpului prezent

Nașterea modernității a coincis cu elaborarea unei viziuni asupra lumii în care divinitatea se retrage și relevanța ideii de eternitate dispare.

Modernitatea înseamnă descoperirea timpului prezent și a proiecției în viitor a evoluției și progresului continuu.

2. Problematica cunoașterii, a metodei și a științei

Toți gânditorii moderni doresc deformarea filosofiei din temelii și definirea filosofiei ca știință a spiritului, cu metode proprii de cercetare, capabilă să ofere un tip riguros de cunoaștere cu privire la subiectul uman și la lumea gândirii sale.

3. Problematica rațiunii și gândirea ca sistem

Modernitatea a cultivat idealul rațiunii suverane, capabilă să explice în mod unitar, doar plecând de la propriile-i principii, întreaga realitate, motiv pentru care toți gânditorii moderni au cultivat filosofia de sistem.

Modernitatea și apariția filosofiei artei

- Una dintre urmările dezbaterilor moderne privitoare la metoda filosofiei și la tipul de cunoaștere specific acesteia a fost aceea a **apariției domeniilor filosofiei moderne**.
- Cum am putut vedea în semestrul trecut, în Premodernitate putem observa o abordare holistă a filosofiei, care are ca semn distinctiv **unitatea esteticii, eticii și a teologiei**.
- Modernitatea, încă începând cu René Descartes, dar mai cu seamă la gânditorii de sistem (Kant, Schelling, Hegel) a operat o distincție între principalele domenii ale filosofiei (metafizică, etică, estetică, epistemologie etc.)

Filosofia artei, ca domeniu de sine stătător, cu metodă și obiect de studiu proprii este o invenție a modernității

Modernitatea și apariția filosofiei artei(II)

- Deși este formată din mai multe domenii, filosofii moderni subliniază faptul că filosofia rămâne o **disciplină unică** (mulți dintre gânditorii moderni considerând-o chiar **știință în sens tate**).
- Unitatea filosofiei în diversitatea domeniilor ei este dată, pe de o parte, de **metoda de cercetare** și, pe de alta, de **conceptele sale fundamentale** (ființă, conștiință, substanță, subiect, obiect, rațiune etc.)
- Pe lângă aceste concepte generic filosofice, fiecare disciplină își dezvoltă propriile-i concepte specifice

Filosofia artei, moștenește concepte fundamentale ale filosofiei, cărora li se adaugă concepte specifice, cum sunt cele de „operă de artă”, „obiect estetic”, „idee artistică” etc.

Modernitate și postmodernitate

- Modernitatea este singura dintre epocile istoriei filosofiei care a dorit să redefinească filosofia din temelii, fără recurs la autoritatea tradiției.
- Acesta este motivul pentru care, modernitatea s-a definit ca *epocă a criticii*. Definită astfel însă, ea a dat naștere unui *Weltanschauung* concurent sieși.
- Modernitatea și postmodernitatea nu sunt, în sens strict, epoci filosofice diferite deoarece postmodernitatea se definește *tot ca epocă a criticii*, dar a criticii modernității înseși.
- Cele două pot fi gândite drept **concepte corelative**, deoarece postmodernitatea se raportează în continuu la valorile gândirii moderne – fie în mod pozitiv, fie în mod negativ.

Postmodernitatea, în calitate de critică a modernității, păstrează o bună parte din valorile, prejudecățile și raportarea la lume a acesteia.

Critica postmodernă a modernității

- Critica postmodernă la adresa modernității se poate observa cu ușurință în cele trei problematice enunțate mai sus:

1. Problematika timpului prezent și ontologia prezentului

Dacă modernitatea privilegia prezentul și proiecta asupra viitorului o evoluție continuă, postmodernitatea vine cu ideea fundamentală că eternei întoarceri a aceluiași (Fr. Nietzsche) și a unui timp ciclic, interior conștiinței, care nu corespunde timpului istoric.

2. Problematika cunoașterii, a metodei și a științei

Chiar dacă problema metodei a rămas una importantă și în postmodernitate, filosofia nu mai urmează idealurile științei. Ea nu-și mai propune să ofere o cunoaștere riguroasă, în sens științific, ci una interpretativă sau hermeneutică

3. Problematika rațiunii și gândirea ca sistem

În locul rațiunii suverane moderne, filosofia postmodernă privilegiază o rațiune slabă sau o rațiune hermeneutică. În locul gândirii de sistem, postmodernitatea privilegiază comentariul fragmentar.

Concluzii finale

- Ideea de modernitate are înțelesuri multiple:
 - Este o epocă istorică și culturală
 - Este un mode de a fi al omului în lume
 - Este o formă de conștiință specific europeană
- Modernitatea are trei problematici de dezbatere fundamentale:
 - Timpul prezent și ontologia prezentului
 - Cunoașterea, metoda și știința
 - Rațiunea suverană și gândirea ca sistem.
- Postmodernitatea se definește, în sânul modernității, ca o *critică a modernității înseși*.
- Critica postmodernă a modernității pune timpul ciclic în locul celui istoric-evolutiv, înțelegerea în locul cunoașterii, interpretarea în locul științei și gândirea slabă în locul rațiunii suverane.